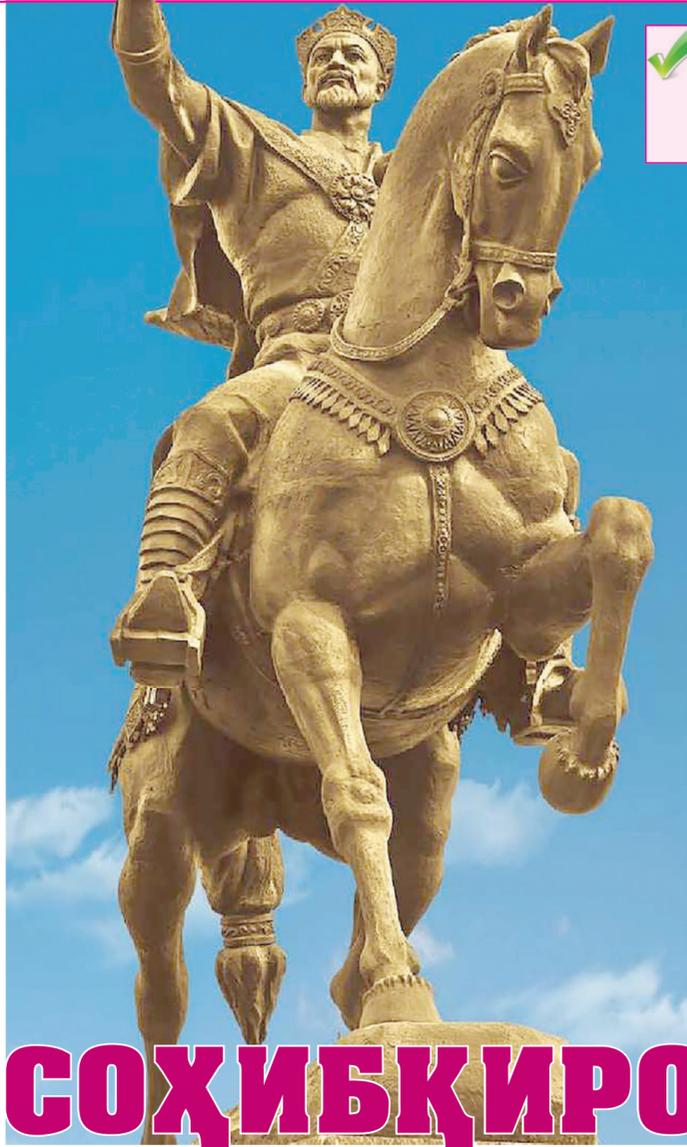

ADOLAT

IJTIMOIIY-SIYOSIIY GAZETA

2022-YIL 8-APREL, JUMA № 14 (1382)

**9 апрель –
Амир Темур
таваллуд топган кун**

Аждодларимиз томонидан яратилган миллий давлатчилигимиз улуғ ғоялар ифодаси. Ғоялар давр эҳтиёжларидан ўзиб кетган, башариятнинг ижтимоий-маданий тараққиёти ривожига кўшган улкан ҳиссаси билан асосланади. У халқнинг фалсафий ва диний қадриятларини, муштарак мақсад-муддаоларини ўзида намоён этади. Амир Темур яратган улкан давлат пойдевори туркий халқлар анъаналарига содиқ қолган ва шу ғоялар тантанаси билан ренессанс маданиятини вужудга келтирган ворисийлик ифодаси. Зотан, эзгу ғояларсиз инсон ҳам, миллат ҳам, давлат ҳам юксала олмайди. Шу жиҳатдан бобомиз Амир Темур даҳоси миллий давлатчилигимизнинг адолат тимсоли ҳисобланади.

Хўш, шундай экан, бундай қудратнинг замирида қандай ғоялар ётади? Буюк шахс салоҳияти ва халқ қудратининг муштараклиги мураккаб ва зиддиятли даврларда қандай қарор топган? Улуғ мақсадларга чорлаган умуммиллий зафарлар, юксак маданият, илм-фан ва бунёдкорлик қандай қонуниятларга таянган?

СОҶИБЌИРОННИНГ АДОЛАТ МЕЗОНИ

Муносабат

Ҳар бир давлатнинг барқарор тараққиётини таъминлашда асосий пойдевор — инсон омилли, унинг интеллектуал салоҳияти билан узвий боғлиқ. Шу боис, кейинги йилларда мамлакатимизда “Янги Ўзбекистон мактаб оstonасидан бошланади” деган ғоя асосида мактаб таълими тизимида улкан ўзгаришлар амалга оширилмоқда.

ЎЗБЕКИСТОННИНГ ЯНГИ ТАЪЛИМ МОДЕЛИ

Хусусан, Тошкент шаҳри ва ҳудудларда Президент мактаблари, ижод ва ихтисослашган таълим муассасалари ташкил этилди. Бу каби мактабларда ўқувчилар илғор методикалар асосида таълим олишмоқда. Лекин соҳада эришилган ютуқлар билан бирга ўз ечимини кутаётган муаммолар ҳам бор.

Жумладан, амалдаги таълим стандартлари, ўқув дастурлари асосан ўқувчини таълимнинг навбатдаги босқичига тайёрлашга йўналтирилган бўлиб, ёшларни эркин фикрлаш ва мустақил ҳаётга тайёрлаш масаласи эътибордан четда қолмоқда. Ҳозирги кунда мамлакатимизда ўқувчи ёшлар билимлари даражасини баҳолашнинг “миллий баҳолаш тизими” мавжуд эмас. Бу эса, ҳудудлар кесимида ёшлар томонидан у ёки бу фанни ўзлаштириш даражасининг сифати ва соҳада амалга оширилиши лозим бўлган ишлар кўламини белгилаб бориш ва тегишли ислохотлар ўтказиш имкониятини чеклаб қўймоқда.

Айнан шу каби оғриқли масалалар Президентимиз томонидан халқ таълими соҳасида амалга оширилаётган ислохотлар натижадорлигининг таҳлили юзасидан ўтказилган видеоселектор йиғилиши кун тартибидан ўрин олди.

Танқидий руҳда ўтган йиғилишда умумтаълим мактабларидаги асл ҳолат очиқланиб, давлат раҳбари томонидан чуқур ўрганиш ва таҳлиллар натижалари келтирилди. Хусусан, мактабларни компьютер билан таъминлаш бўйича маблағлар ажратилган бўлса-да, Қорақалпоғистон Республикаси, Андижон, Жиззах, Қашқадарё, Наманган ва Тошкент вилоятларида ишлар суст кетаётганлиги, олис ва чекка ҳудудлардаги мактабларда таълим сифатининг қониқарсиз аҳоли Юртбошимиз томонидан танқид қилинди.

Машҳурларнинг аёллари

Шоирнинг ҚАЛБИ ҲАМ ЭШИГИ КАБИ ОЧИҚ ЭДИ

Ўзбек адабиётига, миллатимиз болаларига катта адабий мерос қолдирган Ўзбекистон халқ шоири, атоқли адиб Анвар Обиджоннинг турмуш ўртоғи, “Меҳнат шухрати” ордени соҳибаси Кароматхон ая Обиджонова билан суҳбатлашар эканмиз, ҳаётда жуфтликлар йиллар давомида ҳар томонлама бир-бирини тўлдириб боравради, деган фикрга яна бир қарра ишонч ҳосил қилдик. Шоирнинг рафикаси ҳам ўзи каби камтар, камсуқум ва сокин уммон остидаги марварид каби улуғ қалб эгаси эканлигига амин бўлдик.

Муносабат

ХОРАЗМДА САМАРАЛИ УЧРАШУВЛАР

Республика ихтисослаштирилган онкология ва радиология маркази Хоразм филиалида “Адолат” СДП Сиёсий Кенгаши раиси Баҳром Абдухалимовнинг хоразмлик “адолат”чилар билан учрашуви ташкил этилди. Унда партия вилоят кенгаши ходимлари, шаҳар ва туман кенгашлари, бошланғич партия ташкилотлари, “Аёллар қаноти”, “Ёш адолатчилар” қаноти раислари, депутатлар иштирок этишди.

Тадбир аввалида партия етакчиси вилоят Онкология маркази фаолиятида олиб борилаётган ислохотлар билан танишди. Жумладан, муассаса ҳудудида қурилиши бошланган болалар бўлими, янги ўрнатилган замонавий тиббиёт ускуналари фаолияти билан қизиқди. Соҳа ривожига келгуси режалар тўғрисида филиал раҳбари, партия вилоят кенгаши раиси Тоҳиржон Палванов билан суҳбатлашди.

Йиғилишни партия вилоят кенгаши раиси кириш сўзи билан очиб берди. Унда таъкидланганидек, 2021 йил Ўзбекистон Республикаси Президентлигига бўлиб ўтган сайловолди жараёнларида Б.Абдухалимовнинг воҳага ташрифидан сўнг бир қатор долзарб муаммолар ижобий ечим топган.

Жумладан, онкология касаллигига чалинган бемор болалар муассасада шароитлар мавжуд эмаслиги сабаб ёши катта беморлар билан бир хонада ётиб, даволанишида муаммоларга дуч келаётган эди. Партия етакчисининг вилоят ҳокими билан суҳбатидан сўнг, давлатимиз томонидан маблағ ажратилиб, болалар бўлими қурилиши бошлаб юборилди ва тез кунда фойдаланишга топширилади. Шунингдек, партия шаҳар ва туман кенгашлари барча қўлайликларга эга бўлган ишхоналар билан таъминланди. Урганч шаҳридаги “Байналминалчи” маҳалласида яшаётган ва “Темир дафтар”га киритилган 12 нафар хотин-қиз томонидан мурожаатда баён этилган қатор муаммолар ижобий ечим топди.

Депутат «снос»нинг қонунийлигини аниқлади

Бироқ фуқаро О.Арипова бу тақлифларни рад этиб, барча фарзандларини уй-жой билан таъминлашни сўраб келди. Талаблардан келиб чиқиб, фуқаро О.Арипованинг 3 нафар фарзандига кафолат хати асосида уйлар ажратилган. Лекин фуқаро О.Арипова билан бир неча бор ўтказилган суҳбатларда қолган барча фарзандларини ҳам уй-жой билан таъминлашни, 3 сотих ерига 400.000 АҚШ доллари берилишини талаб қилиб келган.

Тарбиялаш керак бўлса, ўзингизни тарбия қилинг!

Агар шикоят қилиш керак бўлса, ўзингиздан шикоят қилинг.

Агар нолиш керак бўлса, ўзингиздан нолинг. Агар тарбиялаш керак бўлса, ўзингизни тарбия қилинг.

Болани увол қиляпсиз. Болаларни увол қиляпсизлар!

ХОРАЗМДА САМАРАЛИ УЧРАШУВЛАР

Шундан сўнг шахар, туман кенгашларида олиб борилаётган ишлар, муаммо ва камчиликлар муҳокамасига ўтилди. Кенгаш раисларининг ҳисоботлари тингланди.

Йиғилишда партия Сиёсий Кенгашининг топшириғи ҳамда жорий йил режасига асосан, партия лойиҳалари доирасида олиб борилаётган ишлар, хусусан, партияга аъзо қилиш, аъзолик бадаллари, ўтказилаётган тадбирларнинг самарадорлиги, бошланғич партия ташкилотлари, "Аёллар қаноти" ва "Ёш адолатчилар" қаноти, депутатлар ва депутатлик гуруҳлари фаолияти, ишчанлик даражаси ва уларнинг фаоллигини оширишга қаратилган чора-тадбирлар хусусида сўз юритилди.

Мулоқотлар давомида Кенгашлар томонидан амалга оширилган ижобий ишлар билан бир қаторда, йўл қўйилган хато ва камчиликлар ҳам муҳокама қилинди. Жумладан, БПТлар сони камлиги, партияга аъзо қилиш масаласида ҳам оқсоқликка йўл қўйилаётганлиги алоҳида таъкидлаб ўтилди.

Меҳриноз АБДИЯЗОВА, Шовот туман кенгаши раиси, "Ёшлар парламенти" аъзоси:

– *Партия Сиёсий Кенгаши раиси билан бўлиб ўтган учрашув ҳар доимгидан ҳам самарадорлиги билан ҳамкасбларимизга янада шижоат ва ишчанлик кайфиятини улашди. Партия Сайловолди дастурида илгари сурилган асосий масалаларнинг ҳаётга татбиқ этилишида, партия ташаббуси билан амалга оширилаётган ишларда ҳар бир партия фаолининг ҳиссаси борлигини дилдан ҳис этдим. Демак, биз бор куч-ғайратимизни мамлакатимиз ва партияимиз янада тараққий этиши учун сарфлашимиз лозим.*

Учрашув давомида Б. Абдуҳалимов 2022-2026 йиллар учун мўлжалланган Тараққиёт стратегиясининг шаклланишида партиянинг муносиб ўрни борлиги ва бу мақсадларни амалга оширишда изчил фаолият юритишимиз лозимлиги хусусида алоҳида тўхталиб ўтди.

Замира АБДУЛЛАЕВА, Хоразм вилоят кенгаши матбуот котиби

Бугуннинг гапи

ДЕПУТАТ «СНОС»НИНГ ҚОНУНИЙЛИГИНИ АНИҚЛАДИ

Ижтимоий тармоқларда Тошкент шахар Олмазор туман Қорасарой даҳасида қурилаётган Ислоҳ цивилизацияси маркази атрофида жойлашган 3 та хонадон шахар ҳокимлиги томонидан асосиз бузиб ташлангани ҳақида хабарлар тарқалди.

Мазкур хабар юзасидан халқ депутатлари Тошкент шахар Кенгаши депутати Луиза Ҳикматова Олмазор туман ҳокимияти билан боғлиқ, масалага ойдинлик киритди.

Ҳокимлик мутасаддиларининг маълумотига кўра, Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2017 йил 23 июндаги «Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси ҳузуринда Ўзбекистондаги Ислоҳ маданияти марказини ташкил этиш чора-тадбирлари тўғрисида»ги қарори ва Тошкент шахар ҳокимининг 2017 йил 30 июндаги ва 2019 йил 27 майдаги тегишли қарорларига кўра, Олмазор тумани Қорасарой кўчаси 69-хонадон «Ислоҳ цивилизация маркази» қурилиши муносабати билан бузилиш ҳудудида тушган.

Юқоридаги қарорлар ижросини таъминлаш мақсадида Тошкент шахар Олмазор туман ҳокимининг 2017 йил 5 июндаги ва 2019 йил 29 майдаги тегишли қарорлари қабул қилинган.

Тошкент шахар Олмазор туман ҳокими томонидан 2017 йил 18 сентябрь кўни Олмазор тумани "Зарқайнар" кўчаси бўйлаб бузилишга тушган уй-жойлардаги оилалар рўйхати тасдиқланган. Унга кўра, юқоридаги манзилда фуқаро Озода Арипова, унинг 6 нафар фарзанди ҳамда 14 нафар набиралари рўйхатга олинган. Лекин низоли хонадонда факатгина Озода Арипова ва унинг Насиба ва Нигора исмли фарзандлари яшаб келганлар. Фуқаро Озода Арипованинг бошқа фарзандлари ушбу хонадонда юқоридаги қарор қабул қилинган даврда яшамаганликлари аниқланган. Муқаддам мазкур хонадон Тошкент шахар С.Раҳимов тумани

ҳокимининг 2005 йил 23 июндаги тегишли қарорига асосан марҳум Арипов Убайдуллага мулк ҳуқуқи асосида тегишли бўлган.

Юқоридаги қарорлар асосида ҳудудда бузилиш ишлари олиб борилаётган бир даврда фуқаро О.Арипова мерос ҳуқуқини қонунда белгиланган тартибда расмийлаштириб олган. Шу сабабли хонадон 2020 йил 10 июндаги тегишли қонун бўйича меросга бўлган ҳуқуқ ҳақида гувоҳномага асосан фуқаро Озода Арипова, Арипов Хусан Забиҳиллаевич, Умарова Наргиза Забиҳуллаевна, Арипова Фотима Забиҳуллаевна, Артикова Зиёда Забиҳуллаевна, Умарова Насиба Забиҳуллаевна, Арипова Насиба Забиҳуллаевна, Алимова Нигора Забиҳуллаевналарга тегишли ҳисобланади. Хонадоннинг юридик ҳужжати бўйича ер майдони 3 сотихни ташкил этган. Олмазор туман ҳокимлиги ва юқоридаги қарорларнинг ижросини таъминлашга кўмаклашувчи бошқа тегишли ташкилот вакиллари уй-жойлари бузилиш ҳудудида жойлашган хонадон мулкдорлари ва уларда яшовчи фуқаролар билан кўллаб тушунтириш ишларини олиб бордилар. Айнан низоли хонадонда яшовчи фуқаро Озода Арипова билан 4 йилдан бери тушунтириш ишлари олиб борилиб, уларга бир қатор таклифлар берилган.

Фуқаро О.Ариповага 2019 йил даврида уй-жойлари бузилиши эвазига ўзини инobatга олган ҳолда Тошкент шахар Шайхонтоҳур тумани Термиз тор кўчасида янги қурилган кўп қаватли 1-ва 2-уйлардан 1 хонали ва ўғлини инobatга олган ҳолда 2 хонали хонадонлар таклиф этилган.

Бироқ фуқаро О.Арипова бу

таклифларни рад этиб, барча фарзандларини уй-жой билан таъминлашни сўраб келди. Таалаблардан келиб чиқиб, фуқаро О.Арипованинг 3 нафар фарзандига кафолат хати асосида уйлар ажратилган. Лекин фуқаро О.Арипова билан бир неча бор ўтказилган суҳбатларда қолган барча фарзандларини ҳам уй-жой билан таъминлашни, 3 сотих ерига 400.000 АҚШ долларини берилишини талаб қилиб келган.

Фуқаро О.Арипованинг бундай талабини қаноатлантиришнинг имконияти мавжуд эмас. Чунки, бу ҳудудда мавжуд уй-жойлари бузилишга тушган хонадон мулкдори ва унда яшовчи фуқароларнигина Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 2006 йил 29 майдаги тегишли қарори ва ушбу қарор билан тасдиқланган Низом талаблари асосида уй-жой билан таъминлаш чоралари қўрилган.

Натижада, низоли хонадонда яшовчилар билан ижобий келишувга эришилмагани боис, туман ҳокимлиги томонидан юқорида кўрсатилган ҳолатлардан келиб чиқиб, фуқаролик ишлари бўйича Тошкент шахар Шайхонтоҳур туманлараро судига 2022 йил 5 январь кўни жавобгарларга нисбатан Олмазор тумани Қорасарой кўчаси 69-хонадондан Олмазор тумани "Ёғду" кўчасида жойлашган, янги қурилган 6-сонли кўп қаватли уйдан 2 та белгиланган хонадонга мажбурий кўчириш ҳақида даъво ариза киритилган...

Хулоса қилиб айтиш мумкинки, бу сафар "снос" қонуний равишда амалга оширилди.

Меҳринисо БОБОНАЗАРОВА, Тошкент шахар кенгаши матбуот котиби

ЎЗБЕКИСТОННИНГ ЯНГИ ТАЪЛИМ МОДЕЛИ

Йиғилишда давлатимиз раҳбари томонидан Ўзбекистоннинг янги таълим модели тақдим этилди. Эндиликда мактаб ўқитувчилари янги методика асосида қайта тайёрланади, янги тизим доирасида келгуси 3-4 йилда мактаблардаги барча синф ўқитувчилари янги методика асосида ўқитилади. Бунинг учун ҳар бир ҳудудда Малака ошириш марказлари негизда педагогларни янги методикаларга ўргатувчи Миллий таълим марказлари ташкил этилади. Уларга аниқ ва табиий фанлар бўйича хориждан энг малакали мутахассислар жалб қилинади.

Бундан ташқари, ҳар бир вилоят кесимида "тренерлар гуруҳи" шакллантирилиб, улар жойларда мактаб ўқитувчиларининг малакасини ошириб боради. Уларнинг ойлик иш ҳақига 100 фоизгача устамалар тўланади. Албатта, бу каби эзгу амаллар замирида юксак маънавият ва маданият ётибди. Юқорида келтирилган барча мисли қўрилмаган шароитлар, имкониятлар фақатгина маънавий соғлом муҳитдагина куртак ёзиб, қутилган мевани беради.

Зеро, мактаб фақатгина таълим берадиган маскан эмас, барчамиз учун юксак маънавият бешиги, фарзандларимизни болалиқдан касбга ўргатувчи даргоҳга айланиши зарур.

Гулрух АГЗАМОВА, Олий Мажлис Қонунчилик палатасидаги "Адолат" СДП фракцияси аъзоси

ХАЛҚ ТАЪЛИМИ ТИЗИМИНИ РИВОЖЛАНТИРИШ БЎЙИЧА УСТУВОР ВАЗИФАЛАР*

МАКТАБ ЎҚИТУВЧИЛАРИНИ ЯНГИ МЕТОДИКА АСОСИДА ҚАЙТА ТАЙЁРЛАШ БЎЙИЧА УМУММИЛЛИЙ ЛОЙИҲА БОШЛАНДИ.

Ушбу янги тизим доирасида келгуси 3-4 йилда мактаблардаги барча синф ўқитувчилари янги методика асосида ўқитилади.

БУНИНГ УЧУН:

- 1 июнга қадар** ҳар бир ҳудуддаги Малака ошириш марказлари негизда Педагогларни янги методикаларга ўргатиш Миллий таълим марказлари ташкил этилади;
- Хорижий мутахассислар ёрдамида олийгоҳ, Миллий таълим марказлари ва мобил гуруҳларнинг муаллимларидан иборат ҳар бир вилоят кесимида "тренерлар гуруҳлари" шакллантирилади;
- Ушбу марказларга математика, физика, кимё, биология, IT каби аниқ ва табиий фанлар бўйича хориждан энг малакали мутахассислар жалб қилинади;
- Мазкур тренерлар жойларда мактаб ўқитувчиларининг бевосита малакасини ошириб боради ҳамда уларнинг ойлик иш ҳақига 100% гача устамалар тўланади.

20% мактабларда йил якунига қадар ҳар бир туман ва шахарда илғор методикалар жорий этилади.

100 млн. доллар юқоридаги янги тизимларни жорий қилиш учун қўшимча маблағ йўналтирилади.

БИР ОЙ МУДДАТДА МАКТАБЛАРДА МАЪНАВИЙ МУҲИТНИ ТУБДАН ЯХШИЛАШ БЎЙИЧА МУТЛАҚО ЯНГИ КОНЦЕПЦИЯ ИШЛАБ ЧИҚИЛАДИ.

БУНДАН ТАШҚАРИ:

- Мактабларда илғор тадбиркорлар, кластер ва саноат корхоналари раҳбарлари, машҳур спортчи ва санъаткорлар билан доимий учрашувлар ташкил қилинади;
- Бунга ижтимоий тармоқлардаги мактаб ўқувчилари орасида обуначиси энг кўп бўлган машҳур санъаткор, спортчи, актёр, блогерлари ҳам фаол жалб қилинади;
- Туман, шахар ҳокимлари маҳалла раислари томонидан намунали ўқувчининг ота-онасига "миннатдорчилик хати" ва совғалар топшириб бориш тизими йўлга қўйилади;
- Ҳар чоракда энг намунали ота-оналар рағбатлантирилиб, оммавий ахборот воситаларида кенг ёритиб борилади.

Шу билан бирга, 1 августга қадар **960** та мактаб компьютер синфи билан таъминланади, **740** тасида жиҳозлаш ишлари якунига етказилади.

Умуман, 5,5 мингта компьютер синфларини янгилаш бўйича алоҳида дастур қабул қилинади. Бунга йўналтириладиган маблағ: **200** млрд. сўм республика бюджетидан ва **200** млрд. сўм маҳаллий бюджетдан

Янги ўқув йилидан бошлаб кичик мактабларда интернет тезлиги секундига **40 Мерабит**, катта мактабларда эса камида **100 Мерабитга** етказилади.

Жойлардаги **193** та таълим муассасалари негизда табиий ва аниқ фанларга ихтисослашган мактаблар ташкил этилади:

173 та мактаб янги ўқув йилига қадар

20 та мактаб кейинги ўқув йилига қадар.

1 августга қадар ушбу мактабларни таъмирлаш, замонавий ўқув қуроллари, IT, мебель ва ўқув-лабораториялар билан жиҳозлаш, яшаш ва овқатланиш учун шароитлар яратилади.

@Press_Secretary_Uz

*05.04.2022 йилдаги халқ таълими соҳасида амалга оширилаётган ишларнинг натижадорлигига бағишланган кенгайтирилган йиғилиш юзасидан.

Меҳр-мурувват кўрсатилди

Инсонларни дўстлик, аҳиллик ва бирдамликка чорловчи хусусият меҳр-мурувватдир. Меҳр-оқибат, инсонпарварлик ва саховатпешалик ўзбек халқига хос умрбоқий аъёнлардан ҳисобланади. Айниқса, улуг айёмлару шодиёналар арафасида меҳр-эътиборга муҳтож кимсалар ҳолидан хабар олиш, уларни ҳар томонлама қўллаб-қувватлаш миллий ўфод-ат, аъёна ва қадриятларимизда ўз ифодасини топгани қувончлидир. Хайр-эхсон, саховатпешалик, инсонийликнинг энг олий кўринишидир.

Хусусан, бу борада "Адолат" СДП Бухоро вилоят кенгаши ва депутатлари томонидан хайрли ишлар изчил давом эттириб келиняпти. Жумладан, партиянинг "Саховат – беназир кадрият" лойиҳаси доирасида партия вилоят кенгаши ҳамда шахар кенгаши депутати А.Аҳмедов ҳамкорлигида Наврўз умумхалқ байрами муносабати билан вилоят Кўзи оқизлар жамияти аъзоларига байрам дастурхони ёзилиб, ош берилди.

Байрам тадбирида вилоят кенгаши раиси М.Ҳамидов йиғилганларни Наврўз байрами билан табриклади. Кўрсатилган эътибор ва ғамхўрликдан мамнун жамият аъзолари сўзга чиқиб, ўз миннатдорчилигини изҳор этдилар. Байрам тадбирида ижро этилган куй-қўшиқлар жамият аъзоларига заъқ улашиб, қувончига қувонч қўшгани қалбларимизда илқиклиқ уйғотди.

Мухтасар ЗОХИДОВА, Бухоро вилоят кенгаши матбуот котиби

“Адолат” шарҳи

Судларда иш юзасидан ҳақиқатни аниқлаш, қонуний, асосли ва адолатли қарорлар қабул қилиш одил судловни амалга оширишнинг энг муҳим шартларидан биридир. Хусусан, фуқаролик ишлари бўйича судлар томонидан фуқаровий низолашни қонуний ҳал этиш ва адолатли қарор топтириш чоғида тарафлар ўртасидаги тортишув принципини тўлиқ таъминлаш ғоятда муҳимдир. Зотан, ҳақиқат баҳсларда юзага келади, деб бежизга айтилмаган. Ўзбекистон Республикаси Фуқаролик-процессуал кодексининг 10-моддасига мувофиқ фуқаролик суд ишларини юритиш тарафларнинг тортишув ва тенг ҳуқуқлилиги асосида амалга оширилади.

ФУҚАРОЛИК ПРОЦЕССИДА ПРОКУРОР ИШТИРОКИ

Прокурорнинг фуқаролик суд ишларини юритиш жараёнида иштирок этиши шарт ва мажбурий бўлган ҳолатлар моддий ва процессуал қонун нормаларида аниқ белгилаб қўйилган.

Эътироф этиш лозимки, низоли ҳуқуқий муносабатда даъвогар ва жавобгар сифатида иштирок этаётган фуқаролар қонун олдида тенг бўлиб, ФПКнинг исботлаш ва далилларни тақдим этиш мажбурияти тўғрисидаги 72-моддасига мувофиқ ҳар бир тараф ўзининг талаблари ва эътирозларига асос қилиб кўрсатган ҳолатларни исботлаши шарт.

Мана шундай ҳолатда, яъни фуқаролар бири-бирига нисбатан тараф сифатида суд жараёнида низолашаётганида нуфузли давлат органининг вакили — прокурорнинг иштирок этиши ва иш натижаси бўйича у ёки бу тарафнинг манфаатида фикр бериши тарафларнинг тенглиги тўғрисидаги принципга муайян даражада таъсир ўтказиши мумкин. Бундай ҳолат Ўзбекистон Республикасининг 2021 йил 12 январдаги “Суд қарорларини қайта кўриш институти такомиллаштирилиши муносабати билан Ўзбекистон Республикасининг Фуқаролик процессуал кодексига ўзгартиш ва қўшимчалар киритиш тўғрисида”ги қонуни билан

ФПКнинг 50-моддаси янги тахрирда баён этилганга қадар амалиётда учраб турган эди.

ФПКнинг янги тахрирда баён этилган 50-моддасида белгилаб қўйилганидек, “Агар фуқаро соғлигининг ҳолати, ёши ёки бошқа сабабларга кўра судда ўз ҳуқуқлари, эркинликлари ва қонуний манфаатларини шахсан ҳимоя қилиш имкониятига эга бўлмаса, прокурор фуқаронинг бузилган ҳуқуқлари, эркинликлари ва қонуний манфаатларини ҳимоя қилиш учун ариза билан судга мурожаат этиш ҳуқуқига эга. Прокурор фақат қонунда назарда тутилган ҳолларда, шунингдек, прокурорнинг аризасига кўра қўзғатилган ишлар бўйича фуқаролик ишининг муҳофазасида иштирок этишга ҳақли. Прокурор бошқа шахсларнинг аризалари билан қўзғатилган ишнинг муҳофазасида ўз ташаббуси билан иштирок этиши мумкин эмас”.

Бундан кўринадики, прокурор бошқа шахсларнинг даъвосига асосан қўзғатилган фуқаролик ишлари судда кўрилишида нафақат ўзининг ташаббуси билан иштирок этишига йўл қўйилмайди, балки ишни мазмунан кўриб чиқаятган судья ҳам прокурорни ишда иштирок этиш учун чақиритишга ҳақли эмас.

ФПКнинг алоҳида моддаларида фуқаро-

лик ишларининг айрим тоифадаги ишлар кўрилишида прокурор иштирок этиши лозимлиги ҳам қайд этилган. Булар фуқарони бедарак йўқолган деб топилган ёки уни ўлган деб эълон қилиш, фуқарони муомала лаёқати чекланган ёки муомалага лаёқатсиз деб топилган, шахсни ғайрихуқуқий тартибда психиатрия стационарига ётқизиш тўғрисидаги ёки унинг стационарда ётиши муддатини узайтириш, сил касаллигининг юқумли шаклига чалинган шахсни сил касаллигига қарши кураш муассасасининг ихтисослаштирилган бўлимига ғайрихуқуқий тартибда ётқизиш тўғрисидаги ёки унинг ушбу муассасада ётиши муддатини узайтириш, вояга етмаган шахсни тўлиқ муомалага лаёқатли деб эълон қилиш, яъни эмансипация, мол-мулкни (ашёни) эгасиз деб топилди.

Бундан ташқари, Ўзбекистон Республикаси Оила кодексининг тегишли моддаларига асосан, ота-оналик ҳуқуқидан маҳрум қилиш, шу ҳуқуқни тиклаш ёки чеклаш ва фарзандликка олиш тоифаларидаги ишлар ҳам прокурор иштирокида кўрилиши белгиланган.

ФПКнинг “Прокурор фикри” деб номланган 245-моддасида “Ишда иштирок этувчи прокурор суд музокараларидан кейин низоли муносабат бўйича ўз фикрини баён этади, бундан прокурорнинг бошқа шахсларнинг ҳуқуқларини, эркинликларини ва қонун билан қўриқланадиган манфаатларини ҳимоя қилиш мақсадида берган аризаси бўйича қўзғатилган ишлар мустасно”, дея қайд этилган. Аниқроқ айтганда, прокурор ўз аризаси асосида кўрилатган фуқаролик ишида музокаралар якунида фикрини баён этиш ваколатига эга эмас. Мазкур норма ортиқча расмиятчиликка ўрин қолдирмайди, зеро, аризада прокурор фикри тўлиқ баён этилган бўлиб, суд музокарасида уни тақдоран тинглаш ортиқча вақт йўқотилишига сабаб бўлади, холос.

Хулоса қилиб айтганда, фуқаролик ишлари бўйича судларда прокурор иштироки қонун устуворлигини таъминлаш, қонунийликни мустаҳкамлаш, фуқароларнинг ҳуқуқ ҳамда эркинликларини, жамият ва давлатнинг қонун билан қўриқланадиган манфаатларини, Ўзбекистон Республикаси конституциявий тузумини ҳимоя қилишга хизмат қилиши билан алоҳида аҳамиятlidir.

Артур ХУДАЙБЕРГЕНОВ, Судьялар олий кенгаши ҳузуридаги Судьялар олий мактаби тинловчиси

Ҳуқуқингизни биласизми?

Мурожаатларни кўриб чиқишни рад этган мансабдорларга қандай жавобгарлик бор?

Қонунчиликка кўра (https://lex.uz/docs/97664), куйидаги ҳаракатлар жисмоний ва юридик шахсларнинг мурожаатлари тўғрисидаги қонун ҳужжатларини бузиш ҳисобланади:

- мурожаатларни қабул қилиш ва кўриб чиқишни қонунга хилоф равишда рад этиш;
- мурожаатларни кўриб чиқиш муддатларини узли сабабларсиз бузиш;
- мурожаатларга ёзма ёхуд электрон шаклда жавоб юбормаслик;
- мурожаатлар тўғрисидаги қонун ҳужжатларига зид қарор қабул қилиш;
- жисмоний ва юридик шахсларнинг бузилган ҳуқуқлари тикланишини, мурожаат муносабати билан қабул қилинган қарорнинг бажарилишини таъминламаганлик.

Ушбу ҳаракатларни содир этиш мансабдор шахсларга 270 минг сўмдан 810 минг сўмгача миқдорда жарима солишга сабаб бўлади. Манба: t.me/huquqiyaxborot

Фикрат

Тарбиялаш керак бўлса, ўзингизни тарбия қилинг!

– Болам, шеър ёдлай олмайди, – дейди бир таниш аёл. – Кичик дуоларни ўргатмоқчи бўлман, бефойда, ҳеч бири ёдида қолмайди...

Уша болакай билан суҳбатлашаман. Телевизорда бериладиган ҳамма реклама матнларини ёд билар экан. Мультифильм қаҳрамонлари диалогларини-ку “сув қилиб ичиб юборибди”, ҳатто овозларига ҳам ўхшатиб беради.

– Телевизорнинг тагидан турмайди, – шикоят қилади она. – На отасининг гапини олади, на менинги...

Ноҳақсиз, она! Бола айнан сизнинг тарбиянгизни олган! Қорнингиздан телевизор билан тумошга-ку!

Хали гўдаклигидеяқ уни телевизор қаршига ўтқазиб қўйиб, бўтқа едирганларингиз эсингиздан чиқдими? У емак еяётган вақтда сизга эмас, экранга кўпроқ боқарди; сизнинг эмас, экрандагиларнинг ҳаракатларини кузатарди; сизнинг эмас, экрандагиларнинг суҳбатларини (гарчи туншумаса ҳам) эшитарди.

Унинг жимгина мультифильм кўриб ўтирганидан қувониб, уй ишларини қилиб олардингиз. Мухими, тўполон қилмай ўтирса бўлди! Эсингиздами?

Тўғри, уни сиз тудингиз, катта қилясиз, лекин миясига, онгига телевизор эгалик қилди. Телевизор қаҳрамонлари сизнинг болангизнинг нутқини бошқаряпти, фарқига борясизми? Эътибор

қилясизми, у отасига ўхшаб эмас, мультифильм қаҳрамонларига ўхшаб гапиряпти. Отасидан кўра кўпроқ “Ургимчак одам”га, “Бетмэн”га ҳавас қилади у. Унинг дунёси, маслаҳатчиси, орзулар ошени – телевизорда!

Отинлар билан гаплашиб ўтирганингизда нуқул сериаллар қаҳрамонларини муҳофама қиласиз, актёрларнинг чиройини, кийиниш тарзини оғзингиздан бол томиб мақтайсиз, буни этагингизга ўралашиб ўтирган болангиз эшитиб, кўриб турибди.

Унинг тарбияси билан шуғулланиш, унга китоб ўқиб бериш ўрнига, қўшни хотинлар билан кўчада оёғингизни бамайлихотир узатиб олганча, эрингизни, қайнонанингизни ёлғиз қиласиз. Янги чиққан матолар, янги “мода”лар ҳақида соатлаб гаплашасиз. Гап-гаштаклар муҳофазасини ҳам эшитида у. Ҳар бир гапингизни, фикрингизни мойчиқроқ пилиги сингари ўзига шимиб олади. Ундан ёзғирманг. У сизнинг маҳсулингиз!

Агар шикоят қилиш керак бўлса, ўзингиздан шикоят қилинг.

Агар нолиш керак бўлса, ўзингиздан на-линг.

Агар тарбиялаш керак бўлса, ўзингизни тарбия қилинг.

Болани увол қилясиз. Болаларни увол қилясизлар!

Дилфуза КОМНЛ

Рўзадормисиз?

Бир неча йигит рамазон ойида бир мўсафид отахоннинг одамлар кўзидан пана жойда таом еяётганини кўриб қолишди. Йигитлардан бири ҳайрон бўлиб сўради:

– Ие, отахон! Сиз рўзадормисингиз?

Отахон жавоб берди:

– Нега? Албатта, рўзадорман. Фақат сув ичиб, таом еяпман, холос.

Йигитлар қаҳ-қаҳ кулиб юборишди.

– Ростданим, отахон?

Отахон деди:

– Кимсага ёмон назар ташламайман. Бировни мазах қилмайман.

Инсонларни ғийбат қилмайман.

Ҳеч кимнинг кўнглига озор етказмайман, Одамлар билан кўпол муомала қилмайман, Бировнинг молига кўз олайтирмайман.

Лекин... минг афсуски касалим бор... Ошқозоним касал. Шунга меъдани рўзадор қил-лолмаяпман.

Сўнгра отахон йигитлардан сўради:

– Сизлар ҳам рўзадормисизлар, болаларим? Сукутдан кейин йигитлардан бири хижолатдан бошини эгиб, паст овозда жавоб қайтарди:

– Йў! Биз фақат овқат емаяпмиз, холос... Азиз қадрдоним! Сиз рўзадормисиз?

(Ижтимоий тармоқлардан олинди)

Танлов

ҲУҚУҚИЙ ФАНЛАР ОЛИМПИАДАСИ

Адлия вазирлиги юридик техникумлари ўқувчилари учун ҳуқуқий фанлардан “Ҳуқуқий фанлар олимпиадаси” ва “Жиноят, фуқаролик, иқтисодий ва маъмурий суд ишлари бўйича намунавий суд процесси” танловлари ўтказилади.

Адлия вазирининг 2022 йил 6 апрелдаги тегишли буйруғи билан юридик техникумларнинг билимли ва иқтидорли ўқувчи-ёшларини аниқлаш ва уларнинг интеллектуал салоҳиятини ошириш, олимпиада иштирокчиларига юқори малакали мутахассислар, шу жумладан, ёш олимлар ва педагог ходимларни жалб қилган ҳолда “устоз-шогирд” анъаналарини янада мустаҳкамлаш, иқтидорли ёшларни қўллаб-қувватлаш ва уларга кенг имкониятлар яратиш мақсадида юридик техникумлари ўқувчилари ўртасида “Ҳуқуқий фанлар олимпиадаси” ўтказиш тартиби тўғрисида низом тасдиқланди.

Шунингдек, ушбу буйруқ билан юридик техникумлар ўқувчиларининг назарий билимларини юридик амалиёт билан боғлаш қўшимчасини шакллантириш, ўқувчиларнинг судда нутқ сўзлаш қобилиятини, ўқувчиларда жамоада ишлаш қобилиятини, тезкор фикрлаш, таҳлил қилиш ҳамда оптимал ка-

рорларни қабул қилиш қўнимасини ривожлантириш, ўқувчиларда касб этикаси ва умумий касбий-ҳуқуқий маданиятини шакллантириш мақсадида юридик техникумлари ўқувчилари ўртасида “Жиноят, фуқаролик, иқтисодий ва маъмурий суд ишлари бўйича намунавий суд процесси” танловларини ўтказиш тартиби тўғрисидаги низом ҳам тасдиқланди.

Қабул қилинган низомлар юридик техникумлар ўқувчиларининг интеллектуал қобилиятини ривожлантириш ва ҳуқуқшунослик соҳасига бўлган қизиқларини янада орттиришга хизмат қилади.

Фан олимпиадаси ва суд процессига оид танловлар кейинги ўқув йилининг сентябрь ойидан ўтказилиши режалаштирилган.

Нилуфар БАХРОМОВА, Тошкент давлат юридик университети зулуксиз таълим бошқармаси ходими

Жиноятга жазо муқаррар

Жиноят ҳеч қачон ўз-ўзидан ва бесабаб содир бўлмайди. Биров мол-дунё орттириш мақсадида шу ишга қўл урса, бошқа биров қасд олиш ниятида қабих йўлга қадам қўяди. Аммо ҳеч ким содир этаётган жинояти фош бўлишини, охири беҳайр бўлишини ўйламаса керак. Акс ҳолда ҳеч ким ўз бахтинини, умрини ҳазон қилмас эди.

ЎЗ ЧОҲИГА ЎЗИ ЙИҚИЛДИ

Қўқон шахрида истиқомат қилувчи Азиза (исм-фамилиялар ўзгартирилган – таҳрират) Акрамжон билан турмуш қуриб, шаръий никоҳ ўқитишганида 20 ёшида эди. Олдинига янги оила, умр йўлдошига меҳри банд эди. Аммо ширин онлар тезда ўтиб кетди, беҳаловат кунлар бошланди: оиладаги етишмовчилик, бир-бирини тушунмаслик... Бу орада икки фарзандли бўлишди. Аслида фарзандли бўлиш бахти Яратганнинг улуг инояти эканини англаб, шукрона қилиш, бир-бирини қадрлаб яшаш ўрнига майда-чуйда нарсалар хусусида тортишиб, бу тортишувлар жанжалга айланиб кетаверди. Натижада оила пойдевори дарз кета бошлади.

Нихоят икки боласини олиб уйдан чиқиб кетган Азиза алоҳида яшай бошлади. Аммо бу тақдирга Акрамжон кўнмайди. У оилавий низолар сабабли 3 йилдан буюн хотини билан яшамаётган бўлса ҳам Азизанинг уйига келишини қанда қилмас, бу ҳолат Азизага ёқмас, аммо Акрамжон унинг қаршиликка қарамай болаларини кўриш учун келаверар эди. Бу ҳолатдан безор бўлган Азиза унинг яшаш хонадонига келиб, жанжаллашиб юргани сабабли ИИБга мурожаат қилиб, “ҳимоя ордери” олади. Аммо бу ҳам болаларининг отасини аҳдидан қайтаролмайди: у болаларини соғингани учун келишни

қанда қилмайди ва бу албатта доимий жанжалларга сабаб бўлаверади...

Нихоят Азиза ўйлай-ўйлай бир режа тузади – шу режаси амалга ошса бирдангики икки ниятига етади: ҳам собиқ турмуш ўртоғи ўғри сифатида жазога тортилади, ҳам уни безовта қилмайди. Бунинг устига ундан қасдини олади!

У режасидаги барча ишларни бажаргач, Фарғона вилояти ИИБнинг “102” қисқа рақамга кўнгироқ қилади ва яшаш хонадонига ўғирлик содир бўлгани, яшаш уйи ётоқхонасидаги 1500 АҚШ долларлирик тилла тақинчоқларини номаълум шахс ўғирлаб кетгани ҳақида хабар беради.

Тезда унинг хонадонига етиб келган ИИБ ходимлари унинг бетартиблигига, уйдаги жиҳозлар, кийим-кечаклар тартибсиз ҳолатда сочилиб ётганига гувоҳ бўлишади. Азиза ИИБ ходимларига кимдир тилла тақинчоқларини ўғирлаб кетгани, унинг қалити фақат собиқ турмуш ўртоғида борлигини айтади.

Ҳолат юзасидан жиноят иши қўзғатилади. Олиб борилган суриштирув жараёнлари эса у қутган натижани бермайди... Азиза тергов ҳаракатлари ва судда айбини тан олиб, турмуш ўртоғини ИИБ ходимларига ўғри қўрсатиш мақсади бўлгани, бу ишларни турмуш ўртоғига жаҳл қилиб, ундан қасд олиш мақсадида қилгани, аслида тилла тақинчоғи

бўлмагани, унинг мурожаати бу даражада жиддий тус олишини билмагани ҳақида кўрсатув бериб, қилган ишдан пушаймонлигини, аёллигини, оилавий шароитини, қарамоғида икки нафар воғга етмаган фарзанди борлигини инобатга олиб, енгиллик беришини сўради.

Суд Азизани Ўзбекистон Республикаси ЖКнинг 237-моддаси 2-қисми “а, б” бандлари билан айбли деб топиб, унга нисбатан ЖКнинг 57-моддасини қўллаб, 4 йил муддатга куннинг соат 20:00 дан соат 6:00 гача бўлган вақтда яшаш жойидан чиқишни чеклашдан иборат озодликни чеклаш жазоси тайинлади ва унинг зиммасига назорат қилувчи органнинг розилигисиз яшаш жойини ўзгартирмаслик, Фарғона вилояти ҳудудидан ташқарига чиқмаслик каби қўшимча тақиқлар юқлатилди.

Шунга айтса керак-да, ҳар ким ўз қазиган чоғга ўзи йиқилади, деб.

Қобилжон АБДУЛЛАЕВ, жиноят ишлари бўйича Қўқон шаҳар судининг судьяси

1 Давлатчилик таълимнинг ҳар қандай ижтимоий-фалсафий ёки ғоявий-сиёсий конструкцияси адолат таъминчиларига суянса, у юксалишга хизмат қилади. Амир Темурнинг салоҳияти барча оқил, ақли расо одамлар учун бир неча бор таъриб ва амаллар билан тасдиқланган асос – бу дунёнинг ривожини адолатда эканлигини англаши билан белгиланади. Инчунин, фақат энг яхши урф-одатларга амал қилгандагина ҳар қандай ҳаёт гуллаб яшайди. Инсон табиатига хос битилган олий туйғу ҳам ушбу шарофатлар билан бунёдкор кучга айланади. Бунда давлат, жамият раҳбар ва хизматчи, ҳукмдор ва садоқатли фуқароларга ажратилган ўринларига муяссар бўлади. Мабодо баланд ва пастликнинг ўртасида фарқлар йўқолса, оламнинг асосига зил кетади.

Адолат Амир Темур наздида сиёсатнинг ифодаси, ҳукмдорнинг қиёфаси, унда халқни севиш туйғуси мужассам. Адолат давлатнинг олий рамзи, мақоми. Адолат ҳокимият учун тенглик меъёри, ҳалоллиқни белгилаш амали, жамиятда манфаатлар уйғунлигини таъминловчи мурват, барқарорлик ва фаровонлик омили, халқпарвар ҳукмдор тимсоли. Бу мантиқ қонуниятини яхши тушунган Амир Темур давлат ва фуқаро ҳамкорлигини таъминлаш билан элнинг раҳномасига айланган. У ўз ҳокимиятини халқ ҳокимиятига айлантириш иродаси билан юксак маънавий олами намоён қилди.

СОҲИБҚИРОННИНГ АДОЛАТ МЕЗОНИ

БУЮК ШАХСНИНГ ЭЪТИРОФИ

Инсоният тарихида шундай шахслар яшаётганки, улар амалга оширган ишлари, яратган асарлари, барпо этган иншоотлари билан ўзларидан ўчмас из қолдирган. Саркарда ва давлат арбоби Буюк Темур ана шундай тарихий шахслардан бирidir.

Собиқ совет тузуми даврида яратилган тарихий ва бадиий адабиётларда Темур шахсига, фаолиятига бир ёқлама баҳо бериб келинди. Ўзбекистон мустақилликка эришгандан кейин бундай қарашларга барҳам берилди, Амир Темурнинг жаҳон тарихида тугган ўрни ўз жойига қўйила бошланди, фаолиятини ўрганишга кенг йўл очилди. Юртимизда унинг номи абадийлаштирилди; кўплаб шахар ва қишлоқларда кўчалар, мактаблар, жамоа хўжаликлари Соҳибқирон бобомиз номи билан аталди. Тошкент, Самарқанд ва Шаҳрисабз шаҳарларида Буюк Темурга ҳайкаллар ўрнатилди. Пойтахтимиздаги Амир Темур хиёбонида Темурийлар давлат музейи барпо этилди. “Халқаро Амир Темур жамғармаси” ташкил қилинди. 1996 йилда “Амир Темур” ордени таъсис этилди.

Тошкент, Самарқанд, Париж ва бошқа хорижий мамлакатларда ЮНЕСКО шафёлигида Буюк Темур таваллудининг 660 йиллиги кенг нишонланди. Бадиий фильм ва сахна асарлари яратилди. Таълим соҳасида Темур ва темурийлар тарихини ўрганишга алоҳида эътибор берилмоқда.

Темур тарихини ўрганиш ва уни кенг тарғиб қилиш бугунги ёшларни ватанпарварлик руҳида тарбиялашда муҳим аҳамиятга эга.

“Адолат” газетасининг 2021 йил 5 март кунги сониде иқтисод фанлари доктори, профессор Одил Олимжоновнинг “Буюк Темурнинг буюклигини эътироф этилик” сарлавҳаси остида эълон қилинган мақоласини ўқигандим. Мақолада Темур шахси ва унинг фаолиятига тарихий манбалар асосида ҳолис баҳо берилган.

Темур ва темурийлар даври ҳақиқатдан ҳам илм-фан, маданият ва маорифнинг беҳад раванқ топиши таъминланган Шарқ уйғониш даври эди. Буюк Темур ўзига хос ташкилотчилик қобилияти, ҳарбий истеъдоди туфайли қудратли давлат барпо эта олди. У давлатни мустақамлайдиган адолатли қонунлар жорий этди. Унинг ҳарбий санъати ва давлат бошқариш услублари ҳақидаги қўнунлари “Темур тузуқлари” номи билан машҳур бўлди.

Темур мамлакатда бунёдкорлик ишларига катта эътибор берди. Шаҳрисабз шаҳридаги Оқсарой пештоқиға “Кудратимизга шах-шубҳангиз бўлса, биз қурдирган биноларга боқин” деган сўзлар битилгани ҳам бежизга эмас. Самарқанд атрофида қатор қишлоқлар бунёд этиб, уларга Дамашқ, Бағдод, Шероз, Фориш (Париж), Султония каби дунёнинг машҳур шаҳарлари номини берган.

Самарқандда Шаҳизинда, Бибиҳоним, Кўксарой каби меъморчилик иншоотлари қурилди. Буюк Темур мамлакатни иқтисодий-маданий юксалтириш мақсадида қўшни мамлакатлар билан элчилик ва савдо муносабатларини йўлга қўйди. Константинополь номиби Иоанн VII Палеолог, Франция қироли Карл VI, Англия қироли Генрих IV, Кастилия ва Лион қироли Генрих III де Транстамара билан дипломатик алоқалар ўрнатиб, ёзишмалар олиб борди. Буюк Темур ҳузурда бўлган Испания элчиси Гонсалес де Клавихонинг сафар таъсуротлари ҳақида ёзилган элчилик кундалиги кейинчалик “Буюк Темур тарихи”, “Темур қароргоҳи”, “Самарқандга саёҳат кундалиги” номлари остида испан тилида нашр қилинди. XVI асрда яшаган испан тарихчиси Перо Мексиканинг “Буюк Темур тарихи” асари, инглиз драматурги Христофер Морлонинг “Буюк Темур” номли сахна асарида ҳам унинг буюк давлат арбоби эканлиги эътироф этилган.

Бугунги кунгача дунёнинг турли мамлакатларида Темур ва темурийлар тарихи ҳақида кўплаб асарлар яратилди. Илмий тадқиқотлар ҳозир ҳам давом этмоқда. Франциялик таниқли олим, профессор Льюсен Карен Темур ҳаёти ва фаолиятини, темурийлар даври бой маънавий қадриятларини кўп йиллар давомида самарали илмий тадқиқ этгани, Франция ва Ўзбекистон халқлари маданияти яқинлашиши ва ҳамжиҳатлигиға қўшган ҳиссаси учун Ўзбекистон томонидан “Шухрат” медали билан тақдирлангани бунинг ёрқин мисолидир.

Албатта, буюк шахс сифатида эътироф этилишга камдан-кам кишиларига муносиб бўлиши мумкин. Буюк Темур эса ўзининг барпо этган қудратли давлати, давлатни бошқаришда жорий этган адолатли қонунлари, илм-фан, бунёдкорлик ишлари, ижтимоий-иқтисодий, сиёсий соҳаларда амалга оширган ислохотлари, ҳарбий юришлари ва зафарли ғалабалари боис Буюк Темур деб аталишга муносиб шахсдир.

Сайидамир ЗОКИРОВ,
Хўжаобод туманидаги 4-умумий ўрта таълим мактаби тарих фани ўқитувчиси

Адолат – бу идеал ғоялар мажмуи, инсон тафаккуринда вужудга келган олий қадрият! Давлатнинг адолатли табиатини англаган Амир Темур уни сиёсий бошқарув моҳиятига сингдира олган арбоб сифатида ўз халқни даварларга ҳам хавас қилгудек сиёсий таълимотлар сирасига аллақачон кириб бўлган.

Бугун замонавий давлат бошқаруви концепцияларининг мазмун-моҳияти назарий ва технологик жиҳатдан кенг кўламли тақомиллашган. Аммо ҳокимиятнинг табиати ёхуд шу табиати билан боғлиқ инсон ва сиёсий манфаатлар зиддияти ўзгарган эмас. Ҳамон инсониятнинг эзгулик ва ёвузлик ўртасидаги ахлоқий танлови сиёсий ҳокимиятнинг табиатини белгилаб келар экан, замонавий давлатчиликнинг самарали бошқарувини ташкил этиш муаммолари бугун ҳам ўз долзарблигини йўқотган эмас. Асрий мунозаралар, аввало, сиёсатда ахлоққа ва у орқали адолатга асосланган ҳукмдор маънавияти билан боғлиқ муаммоларда ётади. Бинобарин, шундай экан, буюк давлат арбоби Амир Темур сабоқлари бугун идеалликдан реалликка, реалликдан ижтимоий ҳодисага айланиши билан янги авлод истиқбол пойдеворига замин яратяди.

Соҳибқирон ўз билим ва эътиқодини мустақамлаш борасида шариятга ва олимлар таърибига суянган. Олиму уламоларнинг жамият тараққиёти ва ривожланишидаги ўрнини ўз эътиёжи сифатида ҳис қилган ҳамда уларнинг салоҳиятларини давлат ва жамият қурилиши асосларини мустақамлашга сафарбар қилади. Амир Темур олимларга меҳрибон бўлиб, саййиду шарифларни ўзига яқин тутяди. Уламолар ва фозилларга тўла-тўқис иззат кўрсатиб, уларни муқаррам қилади. Давлатнинг саййидлари, олимлар ва фозилларга бўлган эътиёжи илм-маърифатга бўлган ҳурмат ва эътибор ифодаси. Мавжуд фазилатларга ошно ҳукмдор нафси ёмон ҳимматсизларни, кўнгли бузуқ, рижкор-маддоҳларни ёнига олмайди ва салтанат равнақи учун хатарли тоифалар деб билади.

Амир Темур миллатнинг энг сара фарзандларини адолат ва эзгулик ишига сафарбар қилади, буюк мақсадлар йўлида барча соғлом ва маърифатли кучларни бираштиради. Ҳар ишда тартиб-интизом, тенглик ва ҳалоллик унинг кундалик амалига айланади. Мамлакатда илм-фан ва маърифатга ривож бериб, буюк Ренессанс маданияти асосларини яратишга, халқнинг қудратли туйғуларини уйғотишга эришади. Унинг эришган ютуқлари заминда, аввало, инсон манфаатининг устуворлиги ётади. У қай тарзда элга садоқат қилган бўлса, худди шундай эътирофу иқромга сазовор бўлди.

Амир Темур қайси мамлакатда бўлмасин, у ерда ободончиликка, бунёдкорлик ишларига катта эътибор берди. Марказлашган қудратли салтанатни барпо этиш орқали, пировардида улкан худудда тинчлик, осойишталик, савдо-сотикчилик ривожлантириш, давлатнинг улкан худудини овоз ва обод диёрға айлантириши мақсад қилди. У қуёш тафтида пишган хом лойдан қурилган Самарқандни қабул қилиб, уни Осие Римига айлантирди. Самарқандни энг гузал меъморий бинолар билан беади. Ҳар бир ғалаба натижасида янги қурилган иншоотлари билан тақдирланди. Олимлар академия ва кутубхоналар билан таъминланди, хунармандларга устaxonалар берилди, санъат ва адабиётнинг юксак намуналари яратилди, астрономлар

учин расадхоналар қурилди. Самарқанд Амир Темур орзулари ушалган жаҳон маданиятининг марказига айланган. Амир Темур даҳолиги унинг яратувчилиги ва бунёдкорлигида намоён бўлади. У тафаккуринда оламнинг шакл-шамойилини, унда халқлар ва давлатлар тақдир-қисматини олдиндан баҳорат қилиш қобилиятига эга инсон эди. Унинг метин иродаси, эътиқод ва имони, машаққатлар билан тўлган руҳияти доимо адолат мантиғига интилади. Яратувчан туйғулари уммон каби янгиланмоқчи, яратмоқчи ва қайта тикланмоқчи иштироки билан яшамоқчи истаиди. Ўзи учун мудом сирли ва жозибали олам ҳақиқати аниқлиши, ана шу изтироблар йўлида ёниш – ёндириш билан ўзлигини ахтаряди. Ҳа, даҳолик формуласи ўз эътиқодини улуғлаган ва шу ҳақиқатга ўзини бахшида қилган шахснинг тақдир-қисмати, комплиқка интилиши иштиёқи, руҳий изтироблар нашидасидир. Ожизлик ва тубанлик, жаҳолат ва ёвузлик устидан мудом қолиблик унинг эътиқодиға маълум беради.

Бу даҳолик озодлик йўлидаги дастлабки дарбадар изтиробларға чидаш матонати билан, улғу мақсадлар йўлида тинимсиз қурашлар изтиробини билан, бе-шафқат разиллик ҳамда хиёнатларға қарши букилмас иродаси билан, адолат ва ҳақиқатға бўлган юксак ишончи билан, бунёдкорлик ва зафарларға тинимсиз интилишлари билан, дин ва маърифатға бўлган кечисиз эътиқоди билан, уммондек улкан саховат ва муруввати билан, ўз халқи ва юртиға бўлган муҳаббат ва садоқати билан ифодаланади.

Амир Темур даҳосини тўла-тўқис тушуниш ва англаб етиш учун фақат аниқ тарихий далилларни санаб ўтиш кифоя қилмайди. “Тарихий фактлар” деб аталувчи нарсалар аслида оддий ва айни пайтда фақат мавжуд воқеликнинг ташқи кўринишини ифода қилади, холос. Бу воқеликлар даврнинг ривожланиш тенденциялари билан боғлиқ бўлган муайян “менталитет” ёки “ижтимоий тузилмалар” ўзаро таъсирининг инъикосидан бошқа нарса эмас. Лекин буларнинг барчасини у ёки бу даражада ҳаракатга келтирувчи куч инсон омили – шахсияти ўз даври фониде интилган манфатлари доирасида таҳлил қилишға ундайди. Ана шунда унинг ўз даври ва ба-шарият даъватига даҳлдор жасорати намоён бўлади. Шу қонуниятлар асосида Соҳибқирон шахсига, унинг қолдирган юксак меросига баҳо бериш, шу шахсни шакллантирган халқнинг менталитетиға, унинг миллий, диний қадриятлариға, жасорат ва бунёдкорлик би-

Тарих фалсафаси миллиятнинг ворисийлик аъёналарини, тафаккур оламини, давлат, жамият, халқ турмуш тарзи ва тараққиёт орасидаги боғловчи бўғини унсурларини, ҳаракат ва ривожланишнинг моддий ва маънавий рағбатларини ўрганиш ҳамда улар моҳиятини излашға ундайди. Қудратли давлат, юксалиш ва тараққиёт таълимотиға айланган Амир Темур мероси қонуниятларини ўрганиш, уни тақомиллаштириб, сайқал бериб бориш, шу мақсадда муайян давр ва келажак учун муҳим бўлган умумий ва соҳалар бўйича индивидуал ҳулосалар тақдим этишнинг тизимлаштириш, жамият тараққиёт учун хизмат қиладиган ҳулосалар тақдим этиш каби бир қатор вазифалар ўз ечимини кутмоқда. Умуман, миллий давлатчилик тарихини алоҳида соҳа сифатида илмий тадқиқ этиш марказини ташкил этиш бугунги кунда барча тизимлар эҳтиёжи билан боғлиқ. Бу, аввало, миллиятнинг ўзлигиға қайтишда, жамиятда қонунарлар устуворлигини таъминлашда, ижтимоий муносабатларнинг ҳуқуқий тизимларини тақомиллаштиришда, иқтисодий ва ижтимоий ислохотларини самаралдорлигини оширишда, халқимиз сиёсий маданиятини янада юксалтиришда, инсон кадр-қимматини улуғлаш амалларида янги имкониятлар эшигини очнишға хизмат қилади.

Тўлқин АЛИМАРДОНОВ,
сиёсатшунослик фанлари доктори

